

100-lecie Biblioteki

Dodano: 18 grudnia, 2020

W związku z przypadającą rocznicą wybudowania gmachu Biblioteki Miejskiej przy ul. Legionów 28 prezentujemy dokument

[„Bericht über Verwaltung und Stand der Gemeinde angelegheiten der Stadt Graudenz. Berichtsjahr 1911” \(„Sprawozdanie o zarządzaniu i stanie spraw gminnych. Rok sprawozdawczy 1911”\)](#).

Pismo informuje o genezie powstania budynku oraz zawiera opis rozlokowania poszczególnych pomieszczeń muzealnych i bibliotecznych.

Z historii

Stosunkowo wcześnie, bo już w czasach przedreformacyjnych, doszukiwać się można w historii Grudziądza przejawów życia kulturalnego. Pomostem, przez który docierały nowe wartości, idee i prądy umysłowe były „szlak wiślany” i kontakty handlowe grudziądzan. Książka była towarem, a także upominkiem przywożonym z dalekiego świata.

Okres reformacji i kontrreformacji wniósł nowe wartości i przyczynił się do rozwoju szkolnictwa, a wraz z nim bibliotek. Dla rozwoju kulturalnego miasta ważny był rok 1826, kiedy powstała pierwsza firma drukarsko-księgarska założona przez Carla Gothilfa Röthe. Dała ona początek wielu podobnym inicjatywom w okresie późniejszym.

Wiek XIX był okresem, kiedy szczególnie widoczna stała się rywalizacja dwóch różnych kultur oraz odmiennych narodowych tradycji. Na terenie Grudziądza powstały w tym czasie liczne stowarzyszenia polskie i niemieckie. Prawie przy każdym z nich funkcjonowała biblioteka. Szczególną rolę odegrała w tym okresie książka polska. Dla Polaków była nadzieją na niepodległy byt. Tradycje bibliotekarstwa przetrwały w Grudziądzu do dziś.

Biblioteka Miejska mieści się w dużym gmachu, którego budowę

rozpoczęto 12 maja 1911 z inicjatywy niemieckiego Towarzystwa Starożytności – „Altertumsgesellschaft”.

Od 1912 roku siedzibę znalazły tu muzeum oraz niemiecka biblioteka. Brak dokumentów „Stadt Bibliothek Graudenz” uniemożliwia ustalenie dokładnej struktury jej księgozbioru. Zachowane woluminy świadczą jednak o tym, że był to zbiór wartościowy, z klasyką niemiecką i światową (Shakespeare, Schiller, Goethe), a także filozofią starożytną (Arystoteles, Tacyt, Platon).

Niemiecka „Stadt Bibliothek Graudenz” działała do 1920 roku, kiedy to Grudziądz odzyskał niepodległość i stał się miastem polskim.

W tym samym gmachu, w 1921 roku utworzono polską bibliotekę Towarzystwa Czytelni Ludowych. Zgromadzono w niej literaturę polską i światową o wysokim poziomie artystycznym, a także niemal komplet polskiej literatury romantycznej.

Ta polska biblioteka, licząca 35 tysięcy tomów, została kompletnie zniszczona przez Niemców już w pierwszych dniach wojny 1939 roku. Zniszczono wszystkie polskie książki łącznie z rocznikami „Gazety Grudziądzkiej”, których nie udało się odtworzyć w komplecie do dnia dzisiejszego.

Księgozbiór „Stadt Bibliothek Graudenz” dał początek następnej, działającej w tym samym gmachu bibliotece niemieckiej „Stadtbücherei Graudenz”. Funkcjonowała ona przez cały okres wojny.

Niedługo po zakończeniu wojny – w 1945 – podjęto starania mające na celu utworzenie miejskiej księżnicy, której siedzibą miał zostać zabytkowy budynek zajmowany początkowo przez Towarzystwo Starożytności. Organizowaniem biblioteki zajęła się pierwsza kierowniczka Helena Minkiewicz, pełniąca tę funkcję do 1972 r. Wymagało to ciężkiej pracy – konieczny był remont gmachu, należało uporządkować ocalałą część zbiorów niemieckich, pozyskać polskie książki.

Uroczyste otwarcie biblioteki nastąpiło 20 maja 1946 roku. Biblioteka rozwijała się. W 1947 r. księgozbiór liczył 1.436 woluminów, z których korzystało 1.201 czytelników. Liczby pokazują, że książek było zdecydowanie za mało w stosunku do ilości czytelników. Sytuacja poprawiła się, kiedy bibliotece przyznano pierwszy budżet w 1949 roku. Podjęto decyzję o utworzeniu filii; powstała ona przy ul. Chełmińskiej. Stopniowo na terenie miasta pojawiały się kolejne filie biblioteczne. Do 1968 roku powstało 8 filii.

Od 1972 r. dyrektorem biblioteki była Karola Skowrońska. Dwa lata później księżnicę grudziądzką przekształcono na Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną, obejmującą okoliczne biblioteki. W 1975 – po reformie administracyjnej – nadano jej nazwę Miejskiej i Rejonowej Biblioteki Publicznej. Jako Biblioteka Miejska funkcjonuje od roku 1990.

W 1988 roku sieć biblioteczna obejmowała, poza Biblioteką Główną, 15 placówek filialnych. W latach 1990-1993 nastąpiła reorganizacja sieci bibliotecznej – zmiany w rozmieszczeniu i funkcjonowaniu, likwidacja kilku filii, włączenie do sieci bibliotek grudziądzkiej filii Wojewódzkiej Biblioteki

Pedagogicznej w Toruniu. W 1993 roku sieć biblioteczną tworzą Biblioteka Główna oraz 10 filii na terenie miasta.

20 maja 1996 roku Biblioteka Miejska obchodziła jubileusz 50-lecia swojej działalności. Z tej okazji nadano jej imię wielkiego grudziądzkiego wydawcy i drukarza Wiktora Kulerskiego.

Dzisiejsza Biblioteka Miejska, kierowana od 2007 r. przez Aleksandrę Ciżnicką, zajmuje poważne miejsce wśród grudziądzkich instytucji kultury. Biblioteka stara się zabezpieczyć potrzeby czytelnicze Grudziądza. Zgromadzony księgozbiór liczy ponad 195.000 książek, ponad 5.400 roczników czasopism i ponad 25.000 zbiorów specjalnych (dane z 31.12.2017). Oprócz podstawowej działalności organizuje wiele przedsięwzięć kulturalno-oświatowych:

- wystawy,
- spotkania autorskie,
- lekcje biblioteczne,
- konkursy,
- prelekcje i odczyty,
- promocje książek.

